

Hoyringsskriv frá AKF, BLF og Yrkisfelagnum Miðnám viðvíkjandi pensjónsnýskipanini:

Uppskotið til pensjónnýskipan merkir, at flestu løntakarar á arbeiðsmarknaðinum koma at missa fólkapensjónina, sum vit kenna hana í dag, íroknað viðbótina. Uppskotið verður ein missur í fíggjarliga grundarlagnum undir ellisárunum hjá meginpartinum av komandi pensjónistum, og ein týðandi broyting í mun til tað tey flestu hava havt í væntu og hava ætlað at grundað teirra ellisár á.

Uppskotið inniber, at teir flestu løntakararnir, sum arbeiða fulla tíð og gjalda fult eftirlønargjald, koma at missa av inntøku teirra í ellisárunum. Sum komið verður nærri inn á niðanfyri, er orsøkin heilt einfalt, at uppskotið merkir eitt økt skattatrýst bæði við inngjald og við útgjaldi av pensjónini.

Tess longri útbúgving fólk velja at taka, tess størri verður inntøkumissur teirra verður uppskotið samtykt. Uppskotið tekur ikki hædd fyri teirri ávirkan longdin á útbúgvingum hevur fyri lívslønina hjá tí einstaka. Tí tess longri útbúgvingin er í áramáli, tess seinni koma fólk út á arbeiðsmarknaðin og kunnu gjalda inn til teirra pensjón.

Uppskotið til pensjónsnýskipanin eggjar ikki fólki at spara upp til egna eftirløn

Feløgini taka sjálvsagt undir við aðalmálinum við eini pensjónsskipan sum er at tryggja ellisárini hjá hinum einstaka. Somuleiðis taka vit undir við teirri meginreglu, at skipanin í hvuðsheitum er grundað á persónligar pensjónsuppsparingar. Fortreytin eigur tó at vera, at tað loysir seg at spara upp til egna pensjón og at skipanin er soleiðis háttað, at hon eggjar til uppsparing. Hesa fortreyt lýkur hetta uppskotið ikki og tað er ein grundleggjandi trupulleiki við pensjónsuppskotinum, at áeggjanin at spara upp er ov lítil. Tí tess meira tann einstaki megnar at spara saman, tess harðari verður tú skattaður.

Sum uppskotið er snikkað saman so merkir tað í hvuðsheitum, at tey, sum í dag hava eina mánaðarløn á yvir 27.500 kr. brutto, koma at hava størstu missirnar við nýggju skipanini. M.a. merkir uppskotið, at øll, ið hava eina ársinntøku, sum fer uppum 330.000 kr. brutto, gjalda 40 prosent í skatti av teirra pensjóninngjaldið. Harumframt er pensjónsskattastigin ikki progressivur á sama hátt sum landsskatturin. Tí so skjótt tú kemur uppum 330.000 kr. í ársinntøka verður hvør einasta króna tú rindar inn til tína pensjón, skattað við 40 prosentum. Afturat hesum verður inngjaldið til samhaldsfasta, ið eisini er ein skattur sum skal rindast bæði við inn- og útgjald, hækkað. Heldur ikki tekur skattastigin í nýggju pensjónsskipanini hædd fyri, at lønarviðbøtur ofta ikki eru eftirlønargevandi.

Ført verður fram, at nýskipanin inniber, at tað (einans) eru tey hágløntu, sum koma at gjalda hægsta skattaprosent av eftirlønini. Tó er veruleikin tann, at so at siga øll á arbeiðsmarknaðinum, ið arbeiða fulla tíð, hava eina mánaðarløn, ið er hægri enn 27.500 kr. brutto (t.e. íroknað pensjóninngjald v.m.), og harvið eina ársinntøku, sum kemur uppum 330.000 kr. Tað merkir, at tað ikki bara er hálønti stjórin, men eisini fólk við miðalløntum starvi, t.e. lærarin, sjúkrasysturin, útróðaramaðurin ella ein stórir meiriluti av øllum sum arbeiða fulla tíð, sum verða skattað líka hart - 40 prosent við inngjald.

Eins og tað skal loysa seg at arbeiða, so eigur tað at loysa seg at spara upp til egna pensjón. Fyri eggja fólk til spara upp til egna pensjón mæla feløgini til at lækka hægsta prosentstigan av eftirlønargjaldinum niður á 35 prosent, ið varð skattaprosenti, áðrenn undanfarna samgonga framdi sína pensjónsumskipan. Somuleiðis verður mælt til, at eftirlønar prosentaskattastigin verður progressivur, so ikki hvør einasta inngoldin króna verður skattað eins hart.

Ein framtíðartryggjað pensjónsskipan?

Feløgini hava torført við at skilja ásetingina í uppskotinum sum inniber, at kravda inngjaldið til eginuppsparing framyvir einans verður 12 prosent. Hetta er væl lægri enn hvat búskaparserfrøðingar mæla til er neyðugt fyri at framtíðartryggja ellisárini hjá borgarum og samfelagsbúskapin.

Støðan í dag er tann, at flestu fakfeløg hava eitt pensjónsinngjald á leið 15 prosent ásett í teirra sáttmálum. Av tí at tað fer at loysa seg verri at spara upp til egna pensjón og orsaka av ótta fyri teimum broytingum í skipanini, sum møguliga koma afturat, eru útlitini, at fakfeløg og løntakarar fara at vilja lækka teirra inngjald niður á tey kravdu 12 prosentini. Fyri flest øll er tað ein skilabetri loysn at fáa peningin útgoldnan sum løn í dag. Verður uppskotið samtykt sum tað fyriliggur, hava feløgini tískil í hyggju at lækka kravda pensjónsinngjaldið úr 15-16 % niður á 12 % í sambandi við næstu sáttmálasamráðingar. Sannlíkt er, at fleiri feløg fara at velja hesa loysn og er úrslitið tá samanumtikið, at minni verður inngoldið og spart upp til pensjón. Tað er ikki ein haldbar støða fyri landið og samfelagsbúskapin.

Pensjónsøkið er ein grundvøllur undir okkara velferðarsamfelag. Tí er alneyðugt, at pensjónsskipanin kemur í eina haldgóða legu. Tó hevur gongdin seinastu árin verið, at skiftandi samgongur í hvør sínum lagi hava framt kollveltandi broytingar - ikki minst tá landsstýrið valdi at seta í verk forskatting av pensjónini.

Forskattingin merkti ikki bara, at pensjónin verður skattað harðari enn áður og við inngjald. Forskattingin merkir eisini, at tað nú bara eru 60 % av uppsparingini sum verður forrentað, áðrenn skattur verður goldin av samlaðu upphæddini. Við øðrum orðum er missurin hjá tí einstaka munandi meiri enn 40 %. Ótryggleikin og óvissan um, hvat hendir við útgjaldinum í framtíðini ger so, at óvissan verður uppafur størri – verður pensjónin skattað aftur seinni?

Fyri at tryggja støðuleika og haldføri eigur ein pensjónsnýskipan at hava størst møguliga politiska undirtøku. Tí uttan eina breiða politiska undirtøku er vandin, at komandi samgongur fara at fremja nýggjar broytingar á pensjónsøkinum, sum aftur skapa ótryggleika og kunnu máa burturav fíggjarliga grundarlagnum og tryggleikanum hjá komandi pensjónistum.

At enda vilja feløgini gera vart við, at uppskotið er í ov lítlan mun tryggjar haldføri í skipanini sum frá líður. Uppskotið tykist mest av øllum at vera ein umfordeiling millum inntøkubólkar og ikki millum ættarlið, sum ein pensjónsskipan skal gera. Við nýskipanina leggur landið í ov stóran mun ábyrgdina og skyldurnar á tey, sum spara upp til egna pensjón, meðan landskassin og kommunukassarnir tykjast at vera stóru vinnararnir við teimum øktu skattainntøkum uppskotið skapar.

Vit vilja við hesum mæla løgtinginum frá at samtykkja uppskotið sum tað fyriliggur.

Akademikarafelag Føroya
Búskapar- og Løgfrøðingafelag Føroya
Yrkisfelagið Miðnám